

# Een spoor dat blijft

## Een monumentenreeks ter herinnering aan de Grote Kerkrazzia

De grootste ramp die Noord- en Midden-Limburg overkwam, is ongetwijfeld de Grote Kerkrazzia van het najaar van 1944. De toch al duistere oorlogsjaren werden inktzwart gekleurd door razzia's, waarbij de Duitse bezetter duizenden mannen en jongens oppakte en deporteerde om in de Duitse oorlogsindustrie te gaan werken. De Grote Kerkrazzia dankt zijn naam aan het feit dat de meeste mannen gevangen werden genomen bij het verlaten van de hoogmis. Anderen werden thuis van het bed gelicht, of uit hun schuilplaatsen in velden en bossen gejaagd. De regio werd vrijwel compleet 'ontmand'.

Dat was een traumatische ervaring voor de gedeporteerden én de achterblijvers, die tot op de dag van vandaag – en zelfs door de naoorlogse generaties – nog niet verwerkt is.

Meer dan een halve eeuw lang hing er een taboe op het thema 'arbeidsinzet': de slachtoffers schaamden zich over hun slavenarbeid, mede omdat velen die de dans ontsprongen waren de werkzaamheden van de gedeporteerden als collaboratie beschouwden.

### Vijftig monumenten

In het najaar van 2004 is het zestig jaar geleden dat de rampzalige razzia's plaatsvonden. Tegen die tijd zullen nog slechts enkele ex-dwangarbeiders in leven zijn. Langzaam dreigt hun geschiedenis uit de herinnering van de bevolking te verdwijnen.

De Stichting Deportatie oktober 1994 Noord- en Midden-Limburg is echter van mening dat een zo ingrijpende gebeurtenis in het straatbeeld vereeuwigd dient te worden, als een blijvend spoor. Daarom stelt zij pogingen in het werk om een reeks van vijftig monumenten op te richten, die de herinnering aan de Grote Kerkrazzia levend houden.

De stichting wil graag op iedere plek waar de mannen verzameld werden alvorens zij naar Duitsland werden afgevoerd een zuiltje plaatsen, met daarop een korte tekst die aan (de gevolgen van) de razzia's herinnert. Tezamen zullen zij in het gebied tussen Wesseme en Venray één groot, regionaal monument voor de gedeporteerden vormen.

De monumenten zullen niet alleen een herkenningspunt in de openbare ruimte van de regio gaan vormen, de Stichting Deportatie wil de monumentenreeks ook anderszins verankeren in de streek. Om te beginnen ligt er het plan voor een bijbehorende streekkaart, waarop alle plaatsen waar een monument staat gemarkeerd worden, aangevuld met de plaatsen waar tijdens de razzia's dodelijke slachtoffers zijn gevallen en de routes die de gedeporteerden aflegden naar het algemene verzamelpunt, het station van Venlo. In een legenda zal ook informatie verstrekt worden over de precieze aantallen gedeporteerden en het aantal dodelijke slachtoffers per kerkdorp. Verder is het de bedoeling dat de schooljeugd in samenwerking met de plaatselijke heemkundeverenigingen gaat onderzoeken wat hun dorpsgenoten tijdens de razzia's en deportaties hebben

meegemaakt. De Stichting Deportatie wil al die verslagen op een website bijeenbrengen.

### **Netwerk van verbondenheid**

De monumenten moeten in eerste instantie geplaatst worden in de circa vijftig plaatsen die in *Sporen die bleven* (het in opdracht van de Stichting Deportatie geschreven standaardwerk over de deportaties van dr. A. Cammaert) beschreven zijn, maar de stichting realiseert zich dat ook op de andere Maas-oever razzia's hebben plaatsgevonden.

De Venlose kunstenaar Franck Sonnemans – zoon van een ex-dwangarbeider – heeft inmiddels een prototype van het monument ontwikkeld, dat deze zomer tentoongesteld staat in Helenaveen op de expositie ter gelegenheid van het 150-jarig bestaan van het dorp. Helenaveen is overigens het enige Brabantse dorp dat door de Grote Kerkrazzia getroffen werd.

De Stichting Deportatie beseft dat het monumentenplan ambitieus is. Maar als de monumenten eenmaal geplaatst zijn, zal er een indrukwekkend netwerk van regionale verbondenheid in een traumatische ervaring gerealiseerd zijn. Om een en ander te kunnen realiseren, zijn inmiddels contacten gelegd met heemkundeverenigingen, gemeentes en de provincie.

Mocht u meer willen weten over de plannen of over de Stichting Deportatie, dan kunt u bellen met het bestuur, tel. 0485-520109.